

POPOTNIK.

List za šolo in dom.

Izhaja 10. in 25. dan vsakega meseca, ter velja za celo leto 3 gl., za pol leta 1 gl. 60 kr. — Posamezne številke dobivajo se po 15 kr. — Na anonimne dopise se ne ozira. — Rokopisi in na oceno poslani knjige se ne vračajo. — Spisi in dopisi naj se blagovoljivo pošljati (frankirani) vredništvu (Reiserstrasse 8), naročnine, oznanila in reklamacije pa založništvu: tiskarju J. Leonu v Mariboru. — Za oznanila plačuje se od navadne vrste, če se enkrat natisne 10 kr.

Nekaj o naših učiteljskih društvih.

Nekoliko čez 14 let je tega, kar so se začela snovati učiteljska društva. Navdušeno so se učitelji zbirali — pogovarjaje se o težnjah stanu in o sredstvih — v povzdigo veljave stanu in o poboljšanju svojega gmotnega stanja dobro vedoč, da ima skupno delovanje boljši vspah, nego še tako veliki trud posameznika. Glavni namen društev pa je bilo napredovalno izobraževanje učiteljev. Veselo je bilo takrat društveno delovanje. Učitelj oklenil se je učitelja, mlad učitelj je rad poslušal starejega o raznih iskustvih, pa tudi ta je bil vesel, ako je od mlajšega o čem govoriti slišal, česar se on nikdar ni v šolah učil. Prosto je bilo pogovarjanje učiteljev v društvih o šolskih zadevah, pa tudi šolske oblasti so društva pospeševale. Kratko rečeno, nek blagi, miroljuben, odkritosrčen duh obdajal je učitelje. A danes? — Tužnim srcem moramo priznati, da je izginila miroljubnost med učitelji, ljubezen se je spremenila tu in tam v animoznost da ne rečemo v sovraštvo, odkritosrčnost v sumljivost, kolegijalnost v denunciranje. Strankarski časniki zamotali so tudi učitelje v svoje zanjke; zaradi različnega mišljenja začeli so se celo med seboj črtiti. Razprtije in nesloga škoduje pa celemu stanu. Poprej ni društvenik vprašal društvnika kaj je, je-li „Slovenec“ ali nemškutar, vsi so bili le samo društvniki. Sedaj se še celo učitelji ene „stranke“ kavsajo in prepirajo med seboj, kakor nam je to znano od tovarišev v nekterih večjih krajih. Nahajajo se učitelji, kateri skoraj o vsaki reči kritikujejo, vse bi moralo bolje biti po njihovih mislih, a sami pa redkokedaj o pravem času zinejo pravo besedo ali se pa poprimejo dela. Ako predavajo pri zborovanjih profesorji, terjajo naj bi bolj učitelji predavali, ako pa govori kak učitelj, jim časih zopet ne ugaja. Mesto da bi pri zborovanjih svoje želje in terjatve izraževali, širokoustijo se drugje, brez pomisleka, das tem škodujejo vsem učiteljem. Pred občinstvom treba nam je kolikor mogoče zakrivati lastne pregreske, spoštovati moramo se sami, ako hočemo, da nas boje drugi spoštovali. —

Nekaterim učiteljem ni prav, ako se v slovenščini predava, a zopet so taki, ki smatrajo vsakega za nemškutarja, kateri se nemškega jezika poslužuje. Taka prenapetost nam gotovo ne donaša haska, ona nas pred svetom smeši. Delovanje društva se mora ravnati po pravilih od visoke vlade potrjenih, drugače

se oglasi državni pravdnik opezorajoč nas na razne točke društvene postave. Jaz mislim, da bi čisto lahko učiteljska društva imela kot ude učitelje obeh strank, — ker že žalibog moramo stranke imeti, — kaj briga društvo, čita li ud — učitelj ta ali uni političen list, ali je tega ali nasprotnega prepričanja, če je drugače pošten značajnik in marljiv družtenik. Pogledimo v duhovski stan, ni ali saj redkokedaj je slišati, da bi duhoven čez duhovna slabo govoril. Učiteljem je še mnogo bolj sloge in skupnega delovanja potrebno! —

Opustimo tedaj nepotrebno in stanu učiteljskemu škodljivo sumljivost, delajmo rajši marljivo, zbirajmo se v naših družtvih, povejmo pa tudi, ako treba eden drugemu z oči v oči, kar se nam potrebno zdi, a ne napadajmo za hrbtom. Z mirnim delovanjem si znajo in morajo učiteljska društva pridobiti spoštovanje pri občinstvu in pri šolskih gosposkah.

Žiher.

Ktera sredstva ponujajo se učitelju v pospeševanje npravstvenosti pri mladini.

Bistvenost prave človeške, posebej krščanske pravice je: Varuj se hudega in stori dobro! Pedagog pa bi rekel: Izogibaj se nenravstvenosti ter živi npravstveno!

Kaj pa je nenravstvenost? Nenravstvenost v ožjem pomenu je ali prevelika ali premala cenitev dobrega, ali pa previsoko ali prenizko zaničevanje hudega; večkrat se poleg tega višje dobro ali hudo celo prezira. —

Sebičnost je napaka človeku, kateremu je lastna oseba čez vse, za bližnjega pa mu ni mar, in v tem se izrazuje nenravstvenost v večej meri. Največa nenravstvenost pa je, svojega bližnjega spremljati s srpim očesom tako, da bi se občutila bolest nad srečo, pa radost nad nezgodo njegovo, da bi se mu le žalost privoščila; taka napaka imenuje se zloba (zlobni značaj), z ostudnimi svojimi rogovilami kakor so: odljudnost, zavist, sovraštvo, grozovitost.

Npravstveno vodilo, kot objektivna smer vsega človeškega djanja imenuje se dolžnost, njeni pojav v posamezni osebi kot smer lastnemu djanju imenuje se vest. Ako je to, kar se osobno občuti, hoče in počne v soglasju z npravstvenim vodilom, imenuje se čednost; je ta tako krepka, da ostane vkljub zaprekam in skušnjavam nepremakljiva, potem je to npravstvena svoboda. Vstrajna smer osobnega hrepenenja sploh imenuje se značaj, kateri zna biti npravstven ali nenpravstven.

Človeka brez utrjenih onih lastnosti ter z omahljivo voljo spodjeda brez značajnost. Brez značajnik je podoben tetnici na strehi.

Iz predstoječega ne bo težko izpeljati odgovor na vprašanje: „V čem se kaže npravstvenost“? —

Božji učitelj oblekel je zapopadek prave npravstvenosti v znana dva vzvišena stavka: „Ljubi Boga čez vse, bližnjega pa kakor samega sebe.“ —

Ložje je zabraniti otrokom kaj zlobnega n. pr. tatvino, kakor pa tatiča tatvine odvaditi: odgojo mladine naj zato učitelj tako uravna, da bo pri njej hudo (prestopke zločinstva) zabranjeval, dobro pospeševal do privade — do češnosti.

Prva podlaga pametnej vzgoji, katere edini smoter je prava npravstvenost, je in ostane dobro razumljena ustrahovalnost (disciplina) pri šolskej mladini, kajti ona ni nič drugega, nego pomožno sredstvo (postave, določbe, naredbe), katero je potrebno v dosego npravstvene ideje: red, točnost, snaga, vljudnost, pristojnost, hvaležnost, sramežljivost v vedenju, v besedah in v djanju, resničnost, pravicoljubnost, stroga pokorščina, vstrajna pridnost, sploh vse dobro, — in to vzajemno „roka v roko“ z hišo starišev.

Najdražje na tem svetu je baje neumnost t. j. nevednost, kajti ona je mati tolikih nesreč, tolikih prestopkov proti pravi npravstvenosti. Ozreti se je treba samo nazaj v čas zažiganja čarovnic! Koliko ljudi je strela pobila med prezvanjanjem! In koliko babjevere je še dandanes na svetu!*)

Kakor se med dobro podučeni in omikanimi rodbinami, rodovi in narodi prava npravnost širi, tako je pri zanemarjenih rodbinah, rodovih in narodih brez dobrih ljudskih šol in enakih izobraževalnih zavodov npravstvenost le še v povoju, recimo: tako ljudstvo je surovo, nezarobljeno, neotesano brezvestno.

Učitelja skrb mora tedaj biti po dobro premišljenih vajah vida, sluha voha, okusa in tipa s čutom marljivo razvijati in gojiti vse duševne zmož-

*) Naj mi bo dovoljeno, tu navesti le jeden prežalosten slučaj, ki je v Reichenburškejš šolskej kroniki zaznamovan: 1742—43 l. so se Reichenburški kmetje spuntali. Celemu ustanku vzrok bila je nedeljska pridiga župnika Daniela Drasch-a, v katerej je svoje farane opominjal, naj se poboljšajo, drugače zna priti čez nje kazen božja, da jim bo toča njihova polja in vinograde pobila. — V sredo potem pa se res prikažejo nevarni, črno-sivi oblaki, iz katerih je začela toča strahovito rožljati. To pa sta, po mnenju nekaterih vrtoglaveev, zakrivila župnik in kaplan; zato so se začeli razdraženi kmetje pred farovžem žugaje zbirati ter uderejo vanj, da bi župnika s kaplanom vred napadli; a ta sta jo še o pravem času pri zadnjih vratih popihala. Razkačeni puntarji pa se polatijo farovža, oskrunijo celo cerkev ter se lotijo župnikove lasti, odprejo kleti ter vli-vajo v svoje besnosti vino v sé — olje v ogenj. Takrat je bil lastnik Reichenburške gornje grajščine Fadej Kajetan grof Attems, pravi tajni svetovalec cesarjev, kamornik in deželni opravitelj („Landesverweser“) štajerski in tega najemnik, Simandl, pošlje svojega veljitelja („Schaffer“), Kinka iz grada dol, da bi usajnike pomiril; — pa pripoveduje se, da je bil Kink le kot šantar v trg poslan. Nasledki takega zločina niso mogli izostati. Kolovodje P. in K. bila sta l. 1745 v trgu Reichenburškem („am Marktplatze zu Reichenburg“) očitno z mečem obglavljena, drugi sokrivci so bili drugače kaznovani in iz fare iztirani. Obsojenec P. je še hotel pred usmrtno proti zbranej množici nekaj govoriti ter povedati, da mora po nedolžnem umreti; — pa ker je bila sodba sklenjena, potolažil ga je njiju spremljajoči duhovnik. Njuni glavi ste bili ljudstvu v svarilo izpostavljeni v lino za železno mrežo nekega dimniku podobnega stolpa z letnico 1745, kateri je stal tam, kjer se Reichenburške hiše ob cesti proti Sevnici nehalo. (Od neznanih mrtvaških glav si je ljudstvo marsikaj čudnega, strašnega pripovedovalo). In ko ste ti svarilni človeški lobanji že 61 let trohneli, pa še ne strohneli, podri so oni stolpič ob priliki gradnja ceste iz Krškega do Sevnice in iz Reichenburga v Podredro, — obe človeški črepini pa ste bili prenešeni v kostenjak. — V arhivu kapucinskega samostana v Krškem nahaja se iz leta 1745 latinska opazka o onej razsodbi in usmrtni s pristavkom: „Onima, ki sta bila na morišče peljana, skazovali so naši patri duhovniško pomoč.“ — Komu se imamo zahvaliti, da kaj takega danes pri nas ni več mogoče? — Komu drugemu, nego vzajemnemu kulturnemu delovanju, pri katerem ljudska šola gotovo ni zadnji faktor,

nosti mladine, zlasti pa razumnost, pamet in voljo, da vejo otroci hitro in prav ločiti dobro od hudega, pravico od krivice, postavnost od nezakovitosti, zapovedi od prepovedi; da jasno razločujejo vzroke in učinke pa posledice (nasledke), da hitro razsodijo, ali je laž ali resnica; da se znajo premagovati ter poželeti ono, kar je po božjih in cesarskih postavah dovoljeno, ter da se strinja z njihovo vestjo, da dobe otroci prej ko prej potreba sposobnot dobro prav ceniti, hudo pa zadostno studiti.

Lepota, stan, obleka, bodoče premoženje itd. naj se ne prišteva odličnostim in zaslugam otroka, učitelj naj jih namreč navadno prezira, ali naj jih vsaj obravnava kot nekaj nebistvenega, ker so le nekaj vnanjega, slučajnega.

Koliko jih je, ki trdno sklenejo se tega ali unega zdržati, to ali uno nenravstveno navado opustiti, to ali uno dobro delo učiniti, a njih volja je pre-slabotna svoje naprejšvetje do pičice izpeljati: tu je treba učitelju previdno pripreči in na slabotno voljo otrok upljivati tako, da začeto delo tudi dovršijo, da dane prepovedi ali zapovedi vestno izpolnujejo in nalog dolžni ne ostajajo. O nalogah kaj več ziniti — ni tukaj pravi prostor.)

Dalje bo treba z vso močjo uplivati na obujenje otroške vesti, da postane občutljiva kakor magnetična igla. (Kako lepo poje naš prvak-pedagog Slomšek, o vesti na str. 16. njegovih po prezaslužnem župniku g. Lendovšku izdanih pesmi, katero prisposodablja s zvončkom v prsih!) ter naglašati stavek: Kar ne želiš (ti Nace, ti Rozika) da bi (Lojze, Juljika) tebi storil (storila), tega tudi ti njemu (njej) ne stori.

So ljudje, ki so se veliko šolali in mnogo naučili, a sree jim je ostalo trdo, ali se jim je celó spridilo.*) Treba je tedaj učitelju na srea otroška upljivati. Vsako nesprideno srce občuti tujo srečo za lastno srečo tujo žalost za lastno žalost ter hrepeni dobro storiti in pomagati, kjer je treba. Takih ljudi nam je treba.

Vsaki predmet da se več ali manj vporabiti v pospeševanje npravstvenosti, najbolj pa prirodoznanstvo, zgodovina in petje; zato naj učitelj nobene prilike ne zamudi na notranjost šolarjev z vso močjo upljivati, jih od hudega odvrčati, pa dobremu privajati; to se pravi nagibe otrok uravnavati. Ker se s telovadbo poleg gibčnosti života tudi samosvet goji, pospešuje se ž njo tudi npravstvenost.

Skrbeti mu bo za primerno delo šolarjem; brez oprava naj jih nikdar ne pusti -- tudi doma ne. Obvezne naloge naj večkrat, zlasti na deželi, na kmetih, s prostovoljnimi nadomestuje.

Ker je neizmernost izvir lenobe, ta pa zopet izvir mnogoterim hudobijam — opozoriti bo otroke na slabe nasledke požrešnosti (v vinskih krajih na preobilno vživanje vina — v krajih, kjer so se ljudje žganjepiji udali — na to grdo in pogubno navado, prav za prav razvado).

Tudi o tobaku je treba resnobne besede na pravem mestu na pr. pri obravnavi žvepla, žveplenk, ognja, — kakor tudi o — lotriji!

Otroke v gostilnice, na ples in v gledališča sobó jemati naj se starišem pri vsakej priliki odsvetuje.

*) Temu je živa priča Hugon Schenk.

Šolarske knjižnice podobne so dobrodejnej rōsi; naj se knjige iz nje, zlasti o zimskem času, prav skrbljivo mladini razposojujejo. *)

Mnogo dobrega pričakovati je tudi od ljudskih knjižnic, iz katerih posojujejo se dobre knjige šoli že odraslim ljudem. Zabranjevanje čitanja slabih bukvic med ljudstvom bilo bi za učitelja angeljsko delo, a je malokdaj mogoče.

Dober vzgled národnega učitelja na vse strani vabi otroke mogočno k posnemanju, katero se sčasoma v privado spremeni. To so potem dobre lastnosti in čednosti pametno vzgojenih ljudi. „Besede le mičejo, vzgledi pa vlečejo“.

Pohvala, odlikovanje, plačilo (obdarovanje), — graja in kazen so tudi pospeševalji npravstvenosti, a jako modro, previdno se jih je posluževati, da vlada povsod in vsikdar le pravica nepristranska. Vendar je pri tem tudi na naravne spremljevalce dobrih in slabih djanj — na teh posledice opozarjati. S tem se vzbuja občutljivost poštenja (časti), da je otroka pred vsakim nenpravstvenim činom rado sram, — in da na drugej strani hrepeni po veljavi med poštenimi ljudmi.

Svaritev pred slabo tovaršijo o pravem času ne sme se opuščati: „Po slabej tovaršiji rada glava boli.“ — „Po tovaršiji se spoznati da, kaj človek velja“.

Hranilnice sploh (pa s tem ne mislim tudi takozvanih šolskih hranilnic) imajo veliko npravstveno vrednost; siromaštvo in sila sta že marsikterega zapeljala; „sila kola lomi“; poštné hranilnice pa še imajo to prednost, da so prav med ljudstvom in da sprejemajo tudi neznatne zneske, vredne so tedaj večje pozornosti odgojiteljev in učiteljev.

Samo ob sebi se razumi, da upljiva „krščanski nauk“ mogočno na srce in voljo človeka, je tedaj izdatno sredstvo v pospeševanje prave npravstvenosti ter npravstvene resnobe, pa le takrat, ako se tako prednaša, da budi v človeku blage čute in občutke. — Metoda, po katerej se učencem od ure do ure iz „katekizma“ nalaga, potem pa pri izpraševanju terja, da otrok vse na pamet — od besede do besede — pripovedovati zna, in da se, če tako „iz glave“ ne zna, za tó na razne načine — kaznuje, taka metoda je, mehko povedano, malovspešna. Krščanski nauk mora otroško notranjost prešiniti; ali ogreti, ali pretresti — mora tako rekoč prekvasiti mladega človeka. Ako se na pr. pri povedovanju povesti o zgubljenem sinu ganjenemu otroku v očesu solza zasveti, — ali ako on vidno pretresen (presunjen) posluša, ko se v primernem glasu pripoveduje o nepokornem sinu Absalonu in njegovej strašnej smrti, da nehoté v pripovedovalca začuden strmi, — je to jasno spričalo plodovitega pouka, in ni niti za primerjati z onim

*) Se ve, da le bolj zrelim otrokom, ki znajo že gladko brati, ako so le drugače sposobni smisel zasledovati, vendar nikdar na škodo šolskim predmetom. Ako se takim šolarjem 4 do 6krat v letu, tedaj v daljših prenehljajih, knjige izposojajo, mislim, da je zadosti za 10 do 14letnika, zlasti z ozirom na okolnost, da imajo otroci v tej starosti čestokrat že izdatno starišem pri delu pomagati. — Prijubljeni „Vrtec“ naj jemljejo šolarji v abecednem redu od A—Ž, prihodnjič znabiti od Ž—A za kake 3 dni sebé na dom (poprej sešiti in v trden papir zaviti!); ravno tako od novega leta sem izhajajoči „Stajerski gospodar“, ki se šolam brezplačno dopušlja. Časuiki dosežejo le takrat svoj namen, ako se pridno prebirajo. Otroci naj tudi domačim glasno naprej berejo!

otrokom, kateri zna znabiti celo dotično povest gladko „iz glave“, a brez vsakega sočutja, oziroma občutka povedati, klopoteu v vinogradu podobno.

Nepozabljivi knjezo-vladika Slomšek je v svojem času svoje theologe tudi pädagogike učil; zakaj je to storil, ni težko uganiti.

Konečno bi nasvetoval gnjila jabolka od svežih pridno odbirati, — spri-deno deco v boljšljive závode oddajati; a učitelji slovenski še ne vemo za nje, — pač pa poznamo palačam podobne jetnišnice.

Fr. Jamšek.

Navod,

kako se vtegne obravnavati pesmica „Moč ognja“ na višji stopnji
ljudskih šol.

Spisal Božidar Herič.

V tretjem berilu za ljudske šole se nahaja na str. 112 pesem „Korist ognja.“ To je majhen košček obširne pesmi Schiller-jeve „Die Glocke“, katero sta deloma naš slavni pasnik Koseski deloma pa A. M. Slomšek prestavila. Po našem marljivem pesniku imenujemo to prestavljeno pesem: „Zvon“. Iz te pesmi se da narediti več delov, katerim se lahko posebna imena dajajo. En tak oddelek te obširne pesmi je imenovana pesem v našem berilu.

A.) „Moč ognja“ ali „Korist ognja“?

Jaz imenujem ta del „Moč ognja“ ne „Korist ognja“. Zakaj? Ker se govori ne le o koristi ognja, ampak tudi o škodi, katero nam pripravi, ako se zmakne „sponi varstva“ — tedaj o moči, o nasledkih sploh.

Preiskujmo natanko naš košček!

B.) Pojasnilo pesmice „Moč ognja“.

I. Uvod.

Prvo trdenje. Prvič trdi pesnik, da je oblast ognja koristna —

Pogoj. „ako človek čuva njeno rast“ t. j. ako človek pazi na to, da ogenj preveč ne narašča.

Uzrok prvega trdenja. On nam pove tudi vzrok tega trdenja; namreč vse, kar človek napravi, se zgodi s pomočjo ognja — toplote (dar nebeške te moči). Popred se je moralo otrokom pojasniti, kako nam toplota in ogenj koristita. Toplota solnea. — Ljudje v starodavnih časih niso poznali ognja. — Sirove jedi. — Divji ljudje so delali ogenj. — Začetek omike. — Kuhanje. — Po zimi. — Železnica, — itd. Kaj bi se zgodilo brez toplote, brez ognja? —

Drugo trdenje. Drugič potrjuje pesnik, da je moč ognja strašna —

Pogoj. ako „se varstva sponi zmakne“, ako „samoglaven tir puhti natore proste prosta hči.“

To se mora pojasniti.

Moč nebeška = ogenj sploh; spona = to, kar varstvo ognju spne (postavi), da se ne more čez mero širiti; varstvo ognju postavi mejnik, čez katerega ogenj ne sme.

Perzonifikacija. — spona = pnem, peti — spannen, latinsko — pono 3. spona = positum; samoglaven tir = pot, katero si ogenj sam po svoji volji dela, puhteti, puhtim; ta izraz je vzet iz narave. Ako nastane velik ogenj, se veter sam naredi (zakaj?), kateri ogenj in dim z močno silo naganja. Prosta hči, = ako čez mejo vdere, katero ji je varstvo odločilo (perzonif.).

II. Izpeljava

1. Iz oblakov pride blagor, rodoviten dež, rosa itd.

2. Iz njih prihaja tudi hudo: toča, šine strela itd.

V strah sosesk = v strah sosedov, vaščanov, vasi.

Soseska = več sosedov skupaj, vas.

Udri tresk = udari strela, treščilo je, tresnolo je. „Udarilo je“, pravi ljudstvo, kedar je električna iskra šinila v kako drevo, ali v kako drugo stvar.

Stok in rig (rik) = S to sestavo posnema pesnik nemilo brenčanje zvonov, ki jokajo in žalostno brenčijo. Rig = rik = renčim = ričim = brenčim = brečim. Okoli Ljutomera: Živina breči, riči, kadar je prestrašena, lačna, in se hoče gospodarju, pastirju potožiti, otrok breči. —

Žig = požar = žig-a-m; plam = plamen;

se dviga = se vzdiguje; ogenj liže = sega po površju lesovja in ga počrni s svojim zarečim jezikom. (perzonif.)

Vžiga = tudi v jedro lesovja sega s svojim požigajočim trupom. (perz.)

Pečnega oboka = kjer pri kmetih kurjavo v peč devajo.

Zrak žari = zrak žge (nebo je od daleč žarjavo.)

V prozi = se žareti (zarja). Pazite na „i“ v besedah: rig, žig, kri, ni, kvišku, liže, vžiga, šviga, žari, zije itd.; na „o“: oblaka, sosesk, zvona, stok, široko, oboka, tramovje, poka, strop, okno itd. Paziti se mora tudi na ponavljanje šumeveev, **šk, š, ž, sk**, sosesk, tresk, žig, žarenje, kvišku, široko, liže, vžiga itd. S tem hoče pesnik razsajanje ogrtja posnemati. Kaj je asonanca? kaj aliteracija? (Učitelj lahko za se ponavlja.) Na ponavljanja tistih samoglasnikov se vé da morajo tudi učenci paziti.

III. Po požaru.

1. Popis pogorišča. Zalo stanje = stanje, katero je bilo pred krasno, zalo, je zdaj črno — pomilovanja vredno.

Razpokano na špranje = razpokano, da zija.

Pusta groza = človeka je zdaj strah na tem pustem, zapuščenem kraju; pustost dela grozo; „pusta“ je olepšavni prilog (epitheton ornans).

Gorišče, goriše; goretí = nedovršni, vršivni glagol;

gorišče = mesto, kjer gori.

Pogorišče, pogoriše; pogoretí = dovršni, večdóbní glagol;

pogorišče = mesto, kjer je gorelo.

Na gorišče krasne hiše = na gorišče, kjer je popred stala krasna hiša. Pazite na ponavljanje „o“ in „a“.

2. Človek se povzdigne nad neusmiljeno osodo.

Glave svojih dragih = svoje drage (pars pro toto, del za celoto).

C₁) Popis požara. (II. 2.)

(Z ozirom na pesem.)

Opomba: Drugo točko „izpeljave“ naj učitelj pripoveduje otrokom prav krepko v prozi in jih v duhu pripelje na gorišče. (Potem še le se razloži druga točka po knjigi.) N. pr. Noč je temna. Vse je tiho in mirno. Nebo je prepreženo s črnimi oblaki, iz katerih švigajo žugajoči bliski. Hrup! Strela vdari v neko poslopje in ga vžgé. Ni bil tega požara kriv hudoben sovražnik. ni zatoril ognja nespameten otrok, — ampak ta nesreča je šinila iz oblakov.

Ogenj se hitro širi in žge hudo zadeto poslopje. Zvon se zasliši iz bližnje cerkve. Nemilo njegovo brenkanje napoveduje nesrečen požar. Ljudje se zbudivši hite v vas, iz katere švigajo žareči plameni.

S krepkimi, ostrimi, mogočnimi besedami pojasnuje pesnik grozovito razsajanje neusmiljenega ognja. (Glej pesem!)

Potem pripoveduje o marljivosti gasilcev, ki vse svoje moči napenjajo, da bi le siromaku oteli to, kar se rešiti zamore. Voda se ročno prinaša, tramovje se podira, brizgle gasó in terejo pogorelo lesovje, da bi srdit ogenj ne bi imel kaj žreti. Ali s zdraženim ognjem se združi hud vihar, sedaj je strašna moč narave nepremagljiva. Vse omaguje; človeška moč se vklanja siloviti moči hudo puhtečega ognja. Oslaboten, trudapoln ostrmi sedaj pogorelec pred mogočnostjo sovražnega ognja prepustivši vse groznemu žrelu. Nevihta jenja. Požar mine. Zopet lesketajo prijazne zvezdice in bleda luna vesla po mirnem, jasnem, hladnem nebu.

C₂) Popis pogorišča (III. 1 in 2.)

(Z ozirom na pesem.)

Opomba: Prva in druga točka („Po požaru“) se tudi naj pripoveduje otrokom v prozi prav goreče.

1. Noč mine. Beli dan napoči. Ni več krasne hiše. Vse je pusto in prazno. Zgorelo, razmetano tramovje še se smodi in prerinja še tlé sem ter tje po kotovih. Črn in križem razmetan hišni obok molí v sinje nebo in prazna okna zijajo v ohlajeno naravo. Dimov smrad napolnuje okolico napovedaje prihajajočemu popotniku nesrečo prejšnje noči. Tužni še se časoma prikazujejo pogorelci oziraje se s solznatimi očmi na pogorele ostanke prejšnjega stanja. Na dūhu in na telesu ves pobit stopava gospodar po pepelu, ki je danes vse njegovo premoženje ter premišljuje preteklost in prihodnost.

2. Njegovo obličje se na enkrat razjasni. Kaj pomeni to? More biti sanja o zlatih gradovih, o prihodnji sreči! Kaj bi! —

Akoravno mu je ogenj vse premoženje vzel, da zdaj s svojimi nima kam domov, vendar je božja milost vse zdrave ohranila. Vsi imajo zdrave ude, da si lahko zopet potrebnega za življenje spravijo. Bog je vzel, Bog bo zopet dal.

D.) Razporedba.

I. Uvod.

Prvo trdenje: Oblast ognja je koristna;

Pogoj: ako človek čuva njeno rast.

Vzrok: Vse človek stori s pomočjo ognja in toplote.

Drugo trdenje: Moč ognja je strašna;

Pogoj: ako mejnik podere, katerega mu je varstvo postavilo, ako sedaj svojo svobodo (prostost) na hudo obrne.

II. Izpeljava.

1. Iz oblakov pride blagor.
2. Iz oblakov pride tudi nesreča — grom.

Popis požara.

- a) Znamenja požara v stolpu — zvon.
- b) Znamenja na nebu.
- c) Znamenja na gorišču.
- α) Razširjanje ognja, β) Prašcanje in podiranje goreče strehe in tramovja, γ) Marljivost braniteljev, δ) Z ognjem se združi hud vihar, ε) Strašno razsajanje srditega ognja, ζ) Opešanje moči gasilcev, η) Požar jenja.

III. Po požaru.

1. Popis pogorišča.
2. Človek se povzdigne nad neusmiljeno osodo.
 - 1a.) Razgled pogoretega poslopja, 1b.) Vse je pusto in prazno, 1c.) Bleda luna opira svojo svetlobo v prazen obok.
 - 2a.) Ozir gospodarja na pogorišče, 2b.) Njegovo srce se razveseli, 2c.) Vsi njegovi so si ohranili zdrave ude. (Požar nikogar njegovih ni poškodoval.)

E. Naloge.

Prva naloga: Popis požara.

Druga naloga: Popis pogorišča — človek se povzdigne nad neusmiljeno osodo.

Opomba: Druga naloga ima dve glavni misli — vendar se lahko zvezeta.

Prva naloga.

Se ve da učenci že znajo o požarju pripovedovati. Sedaj se porabi ta reč za spisje, katero učenci izdelujejo po razporedbi. Najpred učenci po vodilu učitelja iščejo posamezne točke razporedbi.

1. Po priličnem vprašanju učitelja učenci sami najdejo vsako točko.
2. Učitelj porabi odgovore učencev in jih vgladi.
3. Vglajene stavke napiše učitelj na tablo.

4. Misli vsake točke se morajo kratko, gladko in jedrnato izraziti.
5. Točke še se enkrat ponovijo.
- 6.) Učenci od točke do točke pripovedovaje morajo paziti na glavna ločila.
7. Kadar že večina požar precej dobro zna popisati, se piše v zvezke.

Naslov: Popis požara.

(Z ozirom na pesem: „Moč ognja“ po Schiller-ju, poslovenila Koseski in Slomšek.)

Pri takem delu čuti otrok, kateri izraz lepše zvoni, kateri nepokvarjenemu ušesu bolje ugaja — tukaj se razvija čut za lepote materinega jezika.

Ako učitelj take stvari dobro porabi za spisje, več stori, kakor da bi otroku celo slovnico v glavo zabil.

Krmimo otroka prezgodaj in preveč s slovnico, začne pisati, kakor da bi drva sekal, ker smo mu edini, najdražji biser, pravi čut za materini jezik pokvarili, celo zadušili.

Čuvajmo, obvarujmo in redimo to najdražje darilo sprejeto od matere, to je pravi in edini čut za materin jezik, kateri resnično v otroku živi, ali do slej še se ni zdramil!

Slovanska poglavja.*)

I. Rodbina.

(Oglas slovaške sestre.)

„Ljubimo se, ne vdajmo se“. Ljubezen med rodbino dozdeva se biti najprirojenejša. Toda, moj Bog! kakšne pa se tudi v njo prikradejo večkrat svaje, ki se nikakor ne strinjajo z dobroto srea. Kolike so že neznosljivosti med lastnimi! Sestre, té še živé v soglasju, složno. Ali bratje, prenavzeti s svojimi prednostmi vže od detinstva, hočejo gospodovati, iz tega nastanejo svaje, razpori med temi, za katere je Bog vstvaril družbin-ko ljubezen.

V tem slučaju je — ali bi vsaj imela biti — pomirljivi sodnik mati — zopet le mati! Oj, rodbinska mati, obširne naloge že od pamtiveka spočivajo na tvojej skrbnej glavi! Slava ti, katera dostojno, zavestna si svojega poklica, znaš in zamoreš ga zastopati, kakor angelj mirú na pragu svoje države, kajti: Bog prebiva sredi složne, ljubeče se rodbine, in ako je Bog z nami, kdo bo proti nam? . . .

Bili so časi, katere še mnogi dandanes slavijo; ko so bile žene izključljivo le z ročnim delom se vkvarjajoče, ko mišljenja sveta niso poznale in pri tem skoraj čitati neznajoč, mirno, srečno živele in odgojevale vrlih sinov narodu. No mi se ne zamoremo povrniti nazaj v ono srečno dōbo in posebno sedaj ne, ko zahteva od nas korist in blagor našega naroda, da bi delovale

*) Da bi seznačili naše bralce z nekaterimi pisatelji obširnega Slovanstva, sprejeli smo sledeča poglavja v naš list. Vredništvo.

ne le z rokama, marveč tudi z umom. Da treba nam je misliti, vzgojevati do skrajnosti, da bi najpoprej ojačile naše može in potem naše sinove za boj, navdahnjen k slavnim činom, k neutrudljivej delavnosti!

K delu toraj vse gospodične, žene! Nismo prišle na svet, da bi pre-sanjale življenje, pač pa smo sprejele dobre darove od gospoda za to, da bi spol-novale svojo dolžnost! Izženimo iz naših sre polovičarstvo, mlačnost. Oglejmo se na starodavne matere Šparte; vzemimo si za vzor Irčanke in naše poses-trime Črnogorske. Doba krotkega veka je za nas preminila. Sedaj mora vsaka sila delovati, nobena ni prebitečna, ko nam hočejo vzeti jezik in ž njim duh, brž čijih ostanemo zgolj kostenjaki.

Tekajo vže junaki naokrog, da bi tekmovali o našo prevaro in močni duh časa nas sili vstopiti v vrsto naših bojevalcev za pamtivečna naša prava: za milodoneč naš „slovenski“ jezik. Ne, mi si ne damo iztrgati svoj jezik, da bi vpadli v topo némost. Tudi nam pripada právo življenja in to ne le telesnega, marveč tudi duševnega. In duševno življenje je -- naša narodnost. Bodimo golobice, vredne svojega golobičjega naroda; golobice, katere visoko letajo, pa ne podlegajo.

No, ne preklinjajmo roke, katera nas tepe; ona nas vzbujuje iz dremote. Slovak (Slovenec), dobra duša od narave, sanjal bi večno in sanjal, da bi ko-nečno resnično zaspal. Treba nam je zadáti rano občutljivo (pišem iz skuše-nosti) in jo slušno razdrapati, da zastoka od bóli. V pravej bóli leži globoka pœzija, vzvišajóča, povznašajóča. Z resignacijo vnesene duše napreduje člo-vek k delavnemu življenju in ból je ostroga, zbadajoče mršavo telo, upada-jočo dušo.

Teža neprijateljskih pritiskov sili nas k razvoju moči, o katerih sami ni-smo imeli slutnje.

Poznam znamenite možake, ki nam služijo za vzgled. Ti sami so pri-znali, da so hyaležni svojim neprijateljem za podane „klofute“. — Ako sku-simo vstaviti prod reke, ona ali tiho pretrga breg, ali pak razdere jez in izkipi ven še močnejša kot poprej; vzame s seboj lesení most, od zidanega pa se odbija. Tudi madjarizacija (pri nas germanizacija, Prelag.) čvrsto, globoko za-sajenemu korenu nič ne premore. Dobro izrešetano zrno se ne izpodleti, nad-rešetki pa pojdite, naj vas pozobljejo ptice. Boljše je za nas dobro in malo, kakor mnogo in za nič. Čista slovańska kri ne odnarodi se níkdar! Branimo jo le pred uplivom tujine v svetih skrivališéh rodbine, tega edinega vrta naše narodnosti. Rodbina je prerodovitna zemlja; naj tudi pokosé tuje kose našo travo — je li ta zemlja še ohranjena in naša, požene vnovič še lepše zelenje. Ali ako sip zasuje zemljo, ako sami z lastnimi rokami nanosimo skale in osat na rodno zemljo — v resnici tudi brez košnje vsahnemo in spremenimo se v puščavo! Matere — ne kazite svetišča rodbine z glupimi tujinstvi!

Z osodo vdarjena rodbina biva tudi v nesreči močna. Z združenimi sila-mi odbija navale bēde. Ból zgubiva svojo grenkost na odkritem sreč. Zma-gamo!

Rodbina naša, je rešitev naša! Neprivošljivec nas nemara, ne stoji vže pred vrati, marveč stoji že pred samim pragom. In zatoraj, vsak zavedni na-rodnjak prihiti obstanku „slovenske“ rodbine na pomoč proti bojevitej sili ne-

prijatelja in proti lastnej slabosti rodbinskih krogov. Vsaki spolnuj svojo dolžnost k narodu, celo, vneto. Vse, kar je drugim narodom prirojena podpora, nam primankuje. Postavimo si toraj nezlomljivo odporo na samih sebe; zabarakajmo se z zvestobo rodbine! Čista rodbina, čiste duše — in čiste duše ne dajo poginiti „slovenskej“ narodnosti. Sestre moje — na vas leži bodočnost naroda. Težka, krasna naloga!

M. Javorinska. — Prel. — kl —.

Opomba prelagatelja: Naj najde ta krasna misel slovaške sestre odmev v vseh naših sedanjih in bodočih materah, bivajoča jim v vodilo novega življenja!

Narodno blago.

XXII.

Trije sinovi.

Ljudska pravljica iz šoštanjkega okraja. — Zapisal T. Godomerski.

Neki oče je imel tri sine. Ker je bil zelo vbog, jim na smrtni postelji drugega ni zapustil, kakor vsakemu hleb kruha. „To imate“, je rekel „drugega vam zapustiti ne morem; poiščite si službe in da prej gladú ne vmrjete, potolažite si s tem kruhom glad!“ Sinovi se kmalo po očetovej smrti odpravijo po svetu službe iskat. Ko so bili od daljnega potovanja že vsi zelo lačni, rečeta starejša brata mlajšemu: „Bratec! razdelimo najprej tvoj hleb kruha, potlej si bomo tudi najunega!“ To pa sta le zato rekla, ker nista mogla mlajšega brata trpeti, mislila sta: ko njegov hleb pojemo, ne bode imel nič več, moral bode gladú vmreti. On pusti res kruh razdeliti in kmalo so ga pojedli. Ko pa je bil pozneje že zelo lačen, je milo prosil brata, naj bi mu dala kruha. A brata rečeta: „Če si pustiš oči izkopati, dobiš toliko kruha, da si glad potolažiš!“ Ko je bil že zelo lačen, si pusti najpoprej eno oko izkopati. Za nekoliko časa ga je glad zopet zelo trpinčil, pusti si torej še drugo oko izdreti.

Zdaj sta hudobna brata doseгла svoj namen; brat ni videl dalje za njima tako da se je žalosten vsedel pod neko drevo, ter tam premišljeval svojo osodo.

Na drevesu, pod katerim je sedel slepi revež, pa so bile čarovnice. Po noči je slišal na drevesu govorenje; poslušal in sliši besede: Ko bi ta vbog slepec vedel, da je na tem drevesu taka mast, da, če si z njo oči namaže, zopet pogled dobi, bi gotovo svoje oči ž njo namazal! — Zjutraj, ko copernic več na drevesu ni bilo, vzpleza oslepljenec na drevo, ter si namaže oči in glej! videl je zopet tako dobro, kakor poprej.

Z veselim srem se podá zopet na pot, ter vzame tudi čudapolno mast s seboj. „Morebiti še znam komu drugemu tudi ž njo pomagati“, si misli. Ko tako potuje, najde na poti slepo miš. Hitro vzame mast, ji namaže oči in v tem trenutku je miš zopet videla. „Hvala ti lepa“, reče miš „morebiti še ti tudi jaz pridem kdaj h kaki koristi“.

On potuje dalje in najde na poti slepo bučelo. Namaže ji oči in takoj je zopet videla. „Presrečna hvala!“ reče bučela morebiti še ti znam tudi jaz kdaj koristiti!“ Zopet gre dalje in najde na cesti slepo vrano. Tudi to ozdravi sè svojo mastjo in tudi ta se mu zahvali, rekoč: „Lepa hvala, da si mi dal zopet pogled, znabiti še ti bodem kdaj koristila!“

Po dolgem potovanju pride zdaj do velike grajščine. Takoj se podá k grajščaku, ter ga prosi za službo. Kako se začudi, ko zagleda tukaj svoja brata a ta dva še bolj, ko zagledata njega z zdravimi očmi pred seboj. Grajščaku je bil prišlec všeč in vzame ga v službo. Služil je tako zvesto, da ga je imel grajščak naj raje. Brata sta si zategadelj prizadevala svojega brata odstraniti. — Rečeta tedaj nekega dne grajščaku: „Če ti je novi hlapec tako zvest in ti vse stori, pa naj zmlati ta velik kup pšenice, ki je pred skednjem, v eni noči, če pa tega storiti ne more, odsekaj mu glavo!“ Grajščak v to privoli in veli novemu hlapecu delo izvršiti; ta se poda takoj v skedenj, ter tam žalosten premišljuje, kako bi to delo pričel. Ko tako zamišljen sedi, prikaže se mu nankrat miš, ter ga vpraša; „Kaj ti je vendar, da si tako otožen?“ On odgovori: „Glej, ta velik kup pšenice mi je gospod zapovedal do jutra zmlatiti, če ne, mi odseka glavo!“ „Ne bodi žalosten in pojdi mirno spat, zjutraj zgodaj bode vsa pšenica že zmlačena!“ Drugega jutra se poda grajščak na skedenj in najde res pšenico izmlačeno. Hudobna brata sta še se sedaj bolje jezila nad nedolžnim bratom.

Grajščak se je pripravljal, da bi poleg svojega gradú sezidal še večjo palačo. Hudobna služabnika pa rečeta grajščaku: „Če ti tvoj služabnik vse stori, pa ti tudi naj sezida še palačo v eni noči, če ne, mu odsekaj glavo!“ Grajščak tudi to novemu hlapecu zapové in ta se poda takoj na prostor, kjer bo moral palačo sezidati, ter premišljuje tukaj, kako bi to delo pričel. Ko tako žalosten tam sedi, prileti k njemu bučelica, ter ga vpraša: „Kaj si vendar tako žalosten?“ „Poslušaj. ljuba bučelica, kaj mi je gospod zapovedal! Tukaj na tem prostoru moram še to noč sezidati krasno palačo, če ne, mi bodo glavo odsekali in zato bi ne bil žalosten?“ Tako ji toži, a bučelica reče: „Ne bodi žalosten in pojdi miren spat, zjutraj zgodaj bode palača že sezidana, zato bodem že jaz skrbela!“ Drugo jutro je stala na odločenem prostoru krasna, s samega belega voska sezidana palača. Grajščak se je tej palači zelo čudil in je imel svojega služabnika še raje.

Nekega dne je preminil iz grada gospej najljubeznejši otrok. Vse iskanje je bilo zaman; grajščak je razposlal na vse strani ljudi, da bi izgubljeno dete poiskali, a vse brez uspeha. — Ko so že mislili, da otroka nikdar več našli ne bodo, rečeta hudobna brata grajščaku: „Naj še ti tudi zdaj pomaga tvoj zvesti služabnik, saj ti je vse storil, kar si mu zapovedal!“ Grajščak res zapove zdaj temu, naj mu v treh dneh najde otroka, če ne mu bode glavo odsekal. On se kmalo poda na potovanje, obhodi gore in dole, a nič ne najde. Žalosten se vrne proti večeru tretjega dne proti grajščini. Na poti mu prileti vrana nasproti, ter ga vpraša, kaj je vendar tako otožen. Kako bi ne bil otožen? Poslušaj, grajščaku se je otrok izgubil in tega bi moral jaz najti, a ne vem kam bi se obrnil“. Na to reče vrana: „Ne bodi otožen in idi domu. V gozdu pred grajščino je majhna bajtica, v tej bajtici živi stara žena in pri tej ženi

bodeš našel grajščakovega otroka. Izroči otroka grajščaku in reci mu, da je to hudobno delo njegovih dveh služabnikov!“ On najde res otroka, ter ga pri-
nese živega in zdravega v grajščino.

V gradu je bilo veliko veselje, ker se je zgubljeni otrok zopet našel. —
Grajščak, kateri še je le zdaj prav spoznal hudobna brata in njú namere, je pustil
oba ob glavo djati. — Zvestemu služabniku pa je daroval lepo grajščino. —
Prej tako ubogi hlapec je postal sedaj zelo bogat grajščak.

Čudapolno mast, katera mu je zopet oči ozdravila, pa je hranil zmiraj
kot najdražji zaklad.

Dopisi.

Od Savinje. Učiteljsko društvo v Celju imelo je svoj glavni zbor dne
7. febr. t. l. v okoliškeji šoli v Celju, katerega se je udeležilo 21 gg. društve-
nikov. Po prečitanju in odobrenju zapisnika zadnjega mesečnega zborovanja
prebere g. predsednik dopise, katere je sprejelo društveno vodstvo. Ker so mej
njimi večinoma dopisi raznih društev in vabila na naročbo časnikov in knjig,
zato jih tu ne bodem posebej omenjal; vsaj se take reči tudi drugim društvom
dopošiljajo; notranje društvene zadeve pa itak ne zanimljajo vsakega. Na to
poročā tajnik o delovanju društva v preteklem letu. Iz tega poročila posnem-
ljemo, da je bilo društveno delovanje v minolem letu jako živahno. Društvo
je imelo 7 mesečnih zborov, katerih se je udeleževalo povprečno po 22 udov.
Razven tega bili so 4 gg. učitelji kot gostje navzočni. Vsak mesečni zbor pri-
šel se je s petjem ter se je odlikoval po kakem znanstvenem, pedagogičnem
ali praktičnem govoru. Tako so govorili: G. Fr. Pečovnik „o učnem poskusu
iz pisalno-čitalne metode“ in sicer o priučanju „m“; g. Gabršek „o borbi za
obstanek — po Darwinu“, „o rednih vajah“, in „o notranjih razmerah na Šta-
jerskem za časa prvih Habsburžanov“; g. Brezovnik „o telovadbi v občē“; g.
Petriček „o prostih vajah“; g. Jare „o vzajemnem delovanju učiteljstva s Ces.
Rud. sadjerejskim društvom za Sp. Štajer; g. Rupnik „o bučeloreji; e. kr. nad-
komisar g. Riedl „o nefritu in njega najdbah v savinjskeji dolini“. Vrhū tega
posvetovalo se je o konferenčnih vprašanjih in g. Prošenc razložil nam je po-
men občnega uradniškega društva ter vabil k pristopu. V imenu književnega
odseka (Brezovnik, Gabršek, Lopan) v oceno izišlih in društvu priposlanih šol-
skih spisov poročal je g. Lopan o Lapajnetovih zvezkih, g. Brezovnik pa o
Lapajnetovi „Prakt. Metodiki“ in o Praprotnikovem „Abecedniku“, ter obe knjigi
toplo priporočal. Dne 1. marca imenoval se je g. Praprotnik v Ljubljani čast-
nim članom našega društva. V izkazovanju svoje udanosti do presv. vladarske
hiše tekmovalo je tudi naše društvo po svojej moči. Posebna deputacija 4 udov
podala se je 7. jun. k e. kr. nam. svet. g. Haas-u ter mu izročila udanostno
adreso na Nj. Veličanstvo o pribiki 600letnice združenja Štajerske s preslavno
hišo Habsburško. V 5. dan julija pa je priredilo društvo še posebno svečano
zborovanje z ubranim petjem, slavnostnim govorom in z dnevu primerno raz-
prāvo „o notranjih razmerah na Štajerskem za časa prvih Habsburžanov“. Pa
tudi nekaj vspohov je imelo naše društvo v pret. letu zabeležiti. Tako je na
pr. e.-kr. dež. šol. svet naznanil, da je uslišal prošnjo našega društva, in da
se bodete torej „Prva nem. slovnica“ in „Slov.-nem. Začetnica“ v soglasju mej
seboj predelali. Za Slomšekov spomenik se je nabralo 6.10 glđ. ter se v Ljub-
pšlalo. Posamezni gg. udje, kakor tudi celo društvo, pristopili so k sadjerej.

društvu za Sp. Štajer. Društvo je bilo naročeno na 4 liste: „Popotnik“, „Učit. Tovarish“, „Vrtec“ in „Paedag. Zeit-schrift“. K zborovanju štaj. učit. zveze v Mariboru sta bila odposlana; g. Lopan in g. Koderman. Društvo je imelo v začetku leta 40 udov. Na novo je mej letom pristopilo 5 udov, tako da je bilo koncem leta 1883. 45 udov, mej temi 3 častni. — Za tem poroča g. blagajnik o dohodkih in stroških društva, kar je pokazalo 2.68 glđ. ostanka. Obe poročili vzeli ste se pohvalno na znanje. Kot pregledovalci računov izvolijo se gg: Vrečar, Kocuvan in Kregar, kateri imajo pri prihodnjem zboru o tem poročati. V nov društveni odbor izvoljeni so bili: predsednikom g. Lopan; njega namestnikom g. Kocuvan; tajnikom g. Kregar; blagajnikom g. Petriček; knjižničarjem g. Kokot; pevovodjem g. Pečovnik; odbornikoma gg. Brezovnik in Vrečar. Društvu je na novo pristopil g. Fr. Rozman, učitelj v Vojniku.

Gabršek.

Iz Črešnova Dne 7. svečana je imelo naše učiteljsko društvo zopet svoje mesečno zborovanje v Sl. Bistrici, katerega se je vdeležilo 12 udov in pri katerem je g. M. Plankar precej obširno razpravljal o vprašanju: Ali bi ne bilo koristno in potrebno, da bi se pravica, kaznovati stariše, ki ne pošiljajo svojih otrok v šolo, krajnim šolskim svetom odvezela, ter okrajnim šolskim svetom v področje izročila? Pri sledeči debati navzoči sklenejo, da se tudi naše društvo v tem obziru z nasveti učitelj društva v „Voitsbergu“ popolnoma strinja, in štajerska učiteljska zaveza bi imela potem pri svojem zborovanju o tej stvari dalje delovati. Govor g. Škorjanca moral je izostati, kajti g. poročevalec se današnje seje iz važnih vzrokov ni mogel vdeležiti. — Tedaj prihodnjič! — Konečno še navzoči sklenejo, da bode društvo 6. sušca zopet zborovalo. Vsi udje se tedaj vljudno vabijo, da pridejo k prihodnji seji v prav obilnem številu.

J. Lasbahar.

Novice in razne stvari.

[Gosp. dr. Jože Pajek] profesor verozakona in slovenščine na mariborskeji gimnaziji — naš marljivi sotrudnik — je dobil radi bolehnosti začasni odpust, in se gre v Karlovske toplice na Česko zdraviti. Želimo mu prav dober vspeh! — Namestoyal ga bode v veronauku g. dr. J. Križanič. podvodja v duhovskem semenišču; v slovenščini pa g. Jože Jenko, ki je bil zato kot suplent nameščen.

[G. E. Kramer] dosedaj kot začasni popotni učitelj kmetijstva na Kranjskem, imenovan je za popotnega učitelja na Primorskem s sedežem v Trstu.

[Kako globoko je morje?] Največje globino do sedaj zasledili so Amerikanci v atlantiškem morju pod 19° 39' 10" sev. širjave in 66° 26' 5" zapadne dolgosti, ki znaša 8341 metrov. Druga večja globina znaša 7723 m. in se nahaja pod 19° 23' 30" sev. širjave in 66° 11' 45" zapadne dolgosti tudi v Atlantiku.

[V dvorazrednico] se je razširila dosedanja enorazredna ljudska šola pri sv. Duhu v Halozah.

[Umrl] je 11. t. m. nadučitelj v št. Petru pod sv. Gorami, g. Jakob Ulčer po dolgotrajni boleznii v 35. letu svoje starosti. Bil je spreten učitelj in dober tovariš. Bodi mu blag spomin!

[Razpisane učit. službe.] Učit. služba pri sv. Emi in podučit. službi v Konjicah in v Ločah (glej današnji inserat) do 10. marca. — Def. podučit. sl. v Gradu na deški šoli v „Langengasse“ event. na Elisab. deški šoli s 700 fl. plače; — služba podučitelja v Trieben (okr. Rottenmann) začasno po III. pl. razredu in s stanovanjem in učit. služba v Apačah (Abstall — Mureck) po IV. pl. raz. — vse tri do 12. marca. — Na trirazrednici v Frauenbergu —

pri Lipnici učit. sl. po IV. pl. r. — in služba učit. in šol. vodje na enorazrednici v Würth (Hartberg) po IV. pl. r. — do 20. marca

[Razmere], katere se tu in tam najdejo po naših šolah so večkrat prav zanimive. Tako je n. pr. v šoli ptujske okolice, v prvem razredu (I. šolsko leto) med 150. obiskajoč. otroci, rojenih leta 1872 — 6. leta 1873 — 12, leta 1874 — 28, leta 1875 — 54, leta 1876 — 28, leta 1877 — 21 in leta 1878 — 1 učenec. Ponavljajočih I. razred je med temi 9. Fantov je 68 in izmed teh jih ima 31 krstno ime „Franc“; deklet je 82 in izmed teh s krstnim imenom „Mieika“ 38, z imenom „Ivana“ 18. — Rodbinsko ime Čeh je jako mnogobrojno zastopano, ker jih je 12 učencev s tem imenom, zraven še nekateri fanti in dekleta od teh z enakimi krstnimi imeni. S črko „k“ se začne 35 rodbinskih imen. Najmanjši med temi 150 učenci je en fant, ki je le 98 cm. visok; največa je ena deklica, ki meri 1 m. 4 dm. visokosti.

— rn

[Zahvalo] izrekajo častitej gospej Mariji Poljanec, učiteljici na okoliškej šoli ptujskej, ki je darovala za mladež te šole lep zemljevid štajerske kronovine v imenu mladine —

tovariši.

Vabilo k zborovanju ptujskega učiteljskega društva dne 6. marca t. l. ob 10. uri dopoldne v okoliški šoli. Vzpored: 1. Zapisnik in dopisi, 2. Poročilo g. Robiča o kmetijskem tečaju v Mariboru, 3. Poročilo g. Grebenca o vrtnarskem društvu itd., 4. Sušenje rastlin, kako si zamore učitelj za svojo šolo herbarium prirediti poroča gospod profesor Glowacki, 5. Nasveti, 6. Predsednikova izjava o društvenih zadevah.

K obilnej udeležbi vabi

odbor.

Vabilo. Učiteljsko društvo za mariborsko okolico ima 6. marca izvreden zbor, pri katerem se bodo reševala od ravnateljstva štaj. uč. zavezah do posameznih uč. družeb stavljeni vprašanja. K prav obilnej udeležbi vabi vljudno

odbor.

Listnica.

T. G. v št. J.: Pesmica premalo poetična. Drugo pa, kakor hitro mogoče. Le še večkrat! — Fr. G. v Z. m.: Iskrena hvala! Le pridno nas zalagajte s tako izvrstnim blagom. Tudi Vaši dopisi so nam kaj všeč. Da ste nam vrlo zdravi! — I. K. pri sv. A.: Po priliki. — I. F. v L.: Se vse porabi! Za to pot je bilo premalo prostora. Le nadaljajte! — Fr. Ž. v V.: Le še večkrat kaj! — B. H. pri M. N.: Moraši smo nekoliko prestrojiti. — I. Str. pri sv. M.: Prijeli; lepa hvala in prosimo! — P. M. v R.: Seveda nam ugaja; prav hvaležni Vam smo. Prosimo Vas, le nadaljajte! Več v pismu. — Prof. M. Ž. v C.: Če li moje prošnje ne zamorete uslišati? Fr. J. v R.: Mislim, da si zadovoljen. Kakor hitro najdem toliko časa, da Ti pišem obsirno pismo, Ti tudi zaželjeno pošljem. Prosim, le še malo potrpi!

Štev. 4589.

Razpis učiteljskih služeb.

1. Podučiteljska služba na petrazrednici v Konjicah po III. plačilnem razredu.
2. Učiteljska služba na enorazredni ljudski šoli pri sv. Emi — šmarijskega okraja s plačo po IV. plačilnem razredu in stanovanjem in
3. Podučiteljska služba na trirazrednici pri sv. Duhu v Ločah, konjiški okraj IV. plačilni razred — se nameščajo.

Prošnje se naj do 10. marca 1884 dotičnemu krajnemu šolskemu svetu dološljejo.

Celje, 8. dne februarja 1884.